

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพทางการศึกษา ณ ปัจจุบัน เป็นวิชาชีพที่ได้รับการพัฒนาและรับรองวิทยฐานะจาก สังคม และกฎหมายของประเทศให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งจะต้องประกอบวิชาชีพเพื่อบริการต่อ สาธารณชนตามบริบทของวิชาชีพ คือ

1. สร้างพลเมืองดีของประเทศ โดยให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อที่จะทำให้ประชาชนเป็น พลเมืองดีตามที่ประเทศชาติต้องการ
2. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
3. สืบต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ จากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง ให้มีการ รักษาความเป็นชาติไว้อย่างมั่นคงยาวนาน

(สำนักมาตรฐานวิชาชีพ, 2548)

จากบทบาทและความสำคัญดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึง กำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม โดยการกำหนดเช่นนี้จะเป็นหลักประกันและ คุ้มครองให้ผู้รับบริการทางการศึกษาได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งเป็นการพัฒนาและ ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น ซึ่งหนึ่งในกระบวนการเพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐาน วิชาชีพนี้ การพัฒนาสมรรถนะ ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาให้ความสำคัญ และจัดให้มีการประเมินสมรรถนะของครู ตามมาตรฐาน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู

สมรรถนะ มีความหมายโดยรวมว่า ความสามารถ ชีตความสามารถ หรือสมรรถภาพ ซึ่งใน บริบทของการทำงาน สมรรถนะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานจึงหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกต่อ การทำงานและเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในองค์กรต่าง ๆ ได้ดีกว่าระดับการศึกษา หรือเชาว์ปัญญา ของบุคคล ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือทรัพยากรบุคคลในปัจจุบันจึงเน้นการพัฒนา

สมรรถนะเป็นฐาน ดังนั้นความสำเร็จของการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บุคลากรเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน

คณะศึกษาศาสตร์ในฐานะที่เป็นสถาบันผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งบุคลากรที่ออกไปทำงานในบริบทต่าง ๆ ของการศึกษานั้น ทางคณะฯ มีความคาดหวังว่า บุคลากรที่ผ่านกระบวนการทางการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ ของคณะฯ จะเป็นบุคลากรที่มีระดับความสามารถของสมรรถนะในการปฏิบัติงานทางวิชาชีพศึกษาศาสตร์อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์ที่มุ่งมั่นในการผลิตบัณฑิตทางการศึกษาทุกระดับให้เป็นครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณธรรมและความเป็นเลิศทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งในกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์ นอกเหนือจากการปูพื้นฐานด้านองค์ความรู้ให้แก่นักศึกษาแล้ว การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถือว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการผลิตบัณฑิตของคณะฯ เพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่นักศึกษาจะต้องประมวลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ เป็นการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูขั้นสูงสุด โดยต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติงานถึง 1 ปีการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพที่ทางสำนักมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาได้วางเกณฑ์การประเมินมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพไว้ว่า ผู้ที่จะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดและเงื่อนไขของคุรุสภานอกเหนือจากการมีสาระความรู้และสมรรถนะของครูตามที่กำหนดแล้วจะต้องผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ทางคุรุสภาได้กำหนดไว้

ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นประเด็นสำคัญที่คณะศึกษาศาสตร์จะต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะในเรื่องการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องสามารถวัดได้ว่า สมรรถนะของนักศึกษาได้เป็นไปตามเกณฑ์ของมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาหรือไม่ และการฝึกประสบการณ์สามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของนักศึกษาหรือไม่

ด้วยเหตุนี้เครื่องมือที่จะใช้ในการประเมินและวัดสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งที่คณะผู้วิจัยสนใจจะพัฒนาผ่านกระบวนการทำวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้ในการประเมินกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาในแง่ของการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

กรอบเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในงานวิจัยนี้จะใช้กรอบการประเมินสมรรถนะของสำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ที่ได้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะของการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูไว้ 4 สมรรถนะดังนี้

1. สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ
2. สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน
3. สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
4. สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะวิชาชีพครู หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ โดยนักศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ สามารถประเมิน และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียน สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้และประเมินผลในสาขาวิชาเฉพาะ หมายถึง ความสามารถในการวางแผน ออกแบบการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ชี้แนะผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนที่ได้ออกแบบไว้ ความสามารถในการจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ และความสามารถในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียน

ความสามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการวางแผนการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน โดยมีการวัดและประเมินผลอย่างครอบคลุม มีการบันทึกผลการประเมินการสอนและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาการสอนของครู และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตนเองโดยสามารถระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ วางแผนออกแบบกระบวนการแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่ได้ออกแบบไว้ สามารถสรุปผลการดำเนินการวิจัยและรายงานผลการวิจัยของตนเองได้

ความสามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการจัดทำรายงานการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบของแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อให้ให้นักศึกษาแต่ละสาขาวิชาฯ ได้เรียนรู้จุดเด่น - จุดด้อย ของตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้เครื่องมือสำหรับการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ได้ตรงกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
2. ได้แนวทางในการพัฒนากระบวนการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. ได้แนวทางในการส่งเสริมให้พัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู การปฏิบัติตนในหน้าที่ครู และได้รับการพัฒนาให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพให้แก่นักศึกษา